

Beleidskader

Waringin

**Regionale Indiëherdenking
in de gemeente Heerlen
op 15 augustus 2018**

Datum : 16-04-2018
Versie : 2.0
Auteur : Peter Heuperman

Opgesteld voor:
Stichting Waringin

Revisiehistorie

Geef per nieuwe versie aan wat er in de versie is toegevoegd/veranderd/verwijderd.

Datum	Versie	Omschrijving
13.08.2017	0.1	Eerste versie: betreft concept
18.02.2018	0.2	Tweede versie: betreft concept
28.03.2018	1.0	Derde versie: betreft definitieve versie ter doorleiding gemeente
16.04.2018	2.0	Vierde versie: betreft definitieve versie ter publicatie en ANBI-traject

Distributielijst

Geef per nieuwe versie aan wie deze versie ontvangen heeft.

Datum	Versie	Naam	Functie
13.08.2017	0.1	Rob Cromptvoets	Lid Initiatiefgroep
26.03.2018	0.2	André Simon Peter Heuperman Rick Martherus Rob Cromptvoets Tjeerd Nijkerken Hub Janssen	Voorzitter Secretaris Penningmeester Algemeen lid Algemeen lid Algemeen lid
28.03.2018	1.0	André Simon Peter Heuperman Rick Martherus Rob Cromptvoets Tjeerd Nijkerken Hub Janssen	Voorzitter Secretaris Penningmeester Algemeen lid Algemeen lid Algemeen lid
16.04.2018	2.0	André Simon Peter Heuperman Rick Martherus Rob Cromptvoets Tjeerd Nijkerken Hub Janssen	Voorzitter Secretaris Penningmeester Algemeen lid Algemeen lid Algemeen lid

Ondertekening

Indien passend bij dit project.

Opgesteld door	:	Peter Heuperman
Gecontroleerd door	:	Bestuur Stichting Waringin

Akkoord André Simon: Voorzitter		
		Handtekening
16-04-2018		16-04-2018

Inhoudsopgave

1. Aanleiding/Achtergrond.....	4
✚ Toelichting keus voor de gemeente Heerlen.....	5
✚ Waarom herdenken wij op 15 augustus?.....	7
2. Doel van het project.....	8
3. Op te leveren eindresultaat.....	8

De Pioniers – creatie: Mark Koot

1. Aanleiding/achtergrond

In Nederland zijn ongeveer tweeëneenhalf tot drie miljoen mensen woonachtig met directe of indirecte banden met voormalig Nederlands-Indië. Binnen deze bevolkingsgroep heeft zich het meest succesvolle assimilatieproces voltrokken in de naoorlogse geschiedenis van West-Europa, met name als men de vergelijking doorvoert met landen, die als koloniale mogendheden te boek stonden zoals het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk.

Het afstand doen van gebiedsaanspraken in de gordel van smaragd was minder succesvol verlopen. Daar waar een koloniale mogendheid als het Verenigd Koninkrijk behoedzaam en effectief met haar voormalige koloniën is omgegaan en daar tot de dag van vandaag de vruchten van plukt, heeft de Nederlandse aanpak van de onafhankelijkheidsstrijd van Indonesië rampzalige gevolgen gehad, waarvan de effecten nog steeds merkbaar zijn.

Merkbaar in de vorm van:

- een weinig tot toenadering bereid zijnde regeringspolitiek en een afstandelijke opstelling als voormalig kolonisator ten opzichte van opeenvolgende Indonesische regeringen/machthebbers,
- een krampachtig omgaan met een koloniaal verleden van bijna vierhonderd jaar en dan met name de laatste zeventien jaar daarvan.

Opeenvolgende naoorlogse kabinetten hebben hun inspanningen gestopt in de wederopbouw van Nederland en hierin moesten de repatrianten en de Molukkers low profile worden geïntegreerd. Er was ook geen ruimte voor rouwverwerking of herdenking van hun oorlogsverleden binnen deze gemeenschappen.

Men woonde nu in Nederland en daar had men de eigen oorlogstrauma's beleefd. Zeker na 1962, het einde van de Politionele Acties, begon zich in de Nederlandse publieke opinie meer en meer een bewustzijn van schaamte en een taboesfeer over het koloniaal verleden te manifesteren.

Deze trend van politieke correctheid wordt binnen de betreffende gemeenschap bij monde van hun maatschappelijke belangenorganisaties in toenemende mate als nadelig ervaren, omdat hierin het gevaar dreigde, dat een substantiële gemeenschap van historisch en etnologisch met Nederlands-Indië verbonden burgers in de marge van de geschiedenis zou worden geplaatst.

Daarnaast is in de laatste dertig jaar in Europa een groeiende xenofobie waar te nemen, die recht evenredig is gegroeid met de instroom van hoofdzakelijk immigranten met Islamitische achtergrond, de laatste jaren vaak uit allerlei crisisgebieden. De ooit zo succesvolle Nederlandse assimilatiepolitiek blijkt hier totaal niet te werken, omdat de culturele overeenkomsten ontbreken en de religie een onneembare horde blijkt te zijn. Deze ontwikkeling laat zich bijvoorbeeld binnen de Indisch-Nederlandse gemeenschap gevoelen in het streven naar erkenning door onderscheid van hun geschiedenis. In feite de legitimatie van hun verblijf in Nederland.

De Stichting Waringin is zich bewust van dit krachtenveld, maar wenst hierin geen positie te kiezen.

Het richt zich primair op de waargenomen behoefte binnen onze gemeenschap aan enerzijds het *herdenken* van alle slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog in voormalig Nederlands-Indië en anderzijds het *betuigen van eer* aan de eerste generatie, die deze oorlog en de nasleep ervan hebben overleefd.

Desalniettemin is er vanuit de behoefte aan erkenning van hun Indische geschiedenis en verbondenheid met Nederland grote druk uitgeoefend door Nederlands-Indische verenigingen, stichtingen en ondernemers op de achtereenvolgende kabinetten. En met succes.

Inmiddels tweeënzeventig jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog heeft Staatssecretaris Martin van Rijn in zijn brief van 16 februari 2017 de *Kamer* geïnformeerd over de finale afwikkeling van de lang slepende kwestie van de *'Individuele Backpay'*. Ondanks het mooie resultaat wordt deze maatregel als gebaar zeer slecht ontvangen in de Indisch Nederlandse gemeenschap. Immers van de eerste generatie zijn niet veel mensen meer in leven.

In diezelfde Kamerbrief is ook gerapporteerd over de stand van zaken rond de *brede collectieve erkenning van de Indische gemeenschap in Nederland*.

Op 11 augustus 2017 heeft genoemde staatssecretaris overeenstemming bereikt met Nederlands-Indische verenigingen, stichtingen en ondernemers over de te betrachten aspecten van de collectieve herkenning van de Indische gemeenschap in Nederland. Over de onderstaande onderwerpen is een akkoord bereikt:

- een Indische pleisterplaats, die voorziet in een ontmoetingsfunctie, scholing en educatie en een museale en kennisfunctie. Bovendien kan deze mogelijkheden bieden voor culturele activiteiten;
- herdenken, dat voorziet in feitelijke herdenkingsactiviteiten - landelijk en lokaal - en activiteiten die hier op een logische wijze mee kunnen worden verbonden;
- context gebonden zorg, waarbij de zorg primair gericht wordt op de eerste generatie en een preventieve aanpak wordt voorgestaan bij de naoorlogse generatie.
- Een flexibel programmeringsgedeelte

Ook in de gewijzigde opstelling van de Nederlandse overheid heeft onze voorzitter na gesprekken met de gemeente Heerlen aanknopingspunten gevonden om in Zuid-Limburg, meer specifiek in de gemeente Heerlen, een regionale Indiëherdenking te verwezenlijken.

Als jarenlange belangenbehartiger van de Indische gemeenschap in Zuid-Limburg heeft hij vastgesteld, dat hiervoor in deze gemeenschap veel draagvlak is.

Medio 2017 na het betrekken van geestverwanten gaat het Burgerinitiatief Waringin op 15 augustus 2017 officieel aan de slag. Op maandelijkse basis komt de Initiatiefgroep bijeen en werken in een projectmatige setting aan de realisatie van de doelstellingen. Op 14 februari 2018 heeft het Burgerinitiatief de rechtsvorm van stichting gekregen.

Toelichting keus voor de gemeente Heerlen

Voor Waringin hebben de volgende overwegingen om voor Heerlen te kiezen zwaar gewogen, waardoor andere gemeenten in Zuid-Limburg afvielen.

1. Heerlen als kerngemeente van Parkstad vervult een centrumfunctie.
2. Heerlen heeft historische banden met voormalig Nederlands-Indië, en
3. De Nederlands-Indische gemeenschap in Parkstad is substantieel van omvang.

Heerlen kerngemeente van Parkstad

De stadsregio Parkstad Limburg heeft 254.000 inwoners. Heerlen is daarvan de kerngemeente en vervult dus een centrumfunctie. Bij de ambitie van een kerngemeente hoort met zekerheid de uitstraling en het gewicht van een regionale dodenherdenking.

Heerlen en Nederlands-Indië

Heerlen is ook het centrum van de oude mijnstreek. In 2015 is er stilgestaan bij het mijnverleden en de traumatische nasleep van de mijnsluitingen, in 'het jaar van de mijnen'.

Onderbelicht hierbij was de relatie tussen Heerlen en de kolonie in het verre Oosten. De kennis van de moderne Nederlandse mijnindustrie is grotendeels opgedaan in Nederlands-Indië, waar al in 1854 aan intensieve mijnbouw werd gedaan door de toenmalige Billiton Maatschappij. Ook inzichten in het logistieke transport van de kolen heeft een gekend en erkend ingenieur als Henri Sarolea eerst opgedaan in de koloniën en verder ten uitvoer gebracht in Oostelijk Zuid-Limburg. Ingenieur A.E. Dinger met zijn beroemde op Indië geïnspireerde botanische tuin is niet alleen als straatnaam in Heerlen meer weg te denken. In het boek 'Het geluk van Limburg' van Marcia Luyten is aandacht besteed aan dit onderbelichte stukje Heerlense / Limburgse geschiedenis.

Buiten de verbondenheid met de oude economie van Heerlen, bestaan er ook van recentere datum banden met voormalige Nederlands-Indië. Zo wordt nog steeds bij APG (Algemene Pensioen Groep) de rechtsopvolger van het Algemeen burgerlijk pensioenfonds uitvoering gegeven aan de administratie van de zogenaamde overzeese pensioenen (Stichting SAIP) en niet zo lang geleden werd in Heerlen ook uitvoering gegeven aan bijzondere oorlogsslachtofferwetten, zoals de Wet Uitkering Vervolgingslachtoffers (WUV) en de Wet uitkering Burgeroorlogsslachtoffers (WUBO).

Ook vermeldenswaardig is het feit, dat in Heerlen destijds de allereerste Pasar Malams ooit in Nederland zijn georganiseerd. Samen met enkele oud-Indiëgangsters heeft Pastoor Frijs uit de Heerlense wijk Meezenbroek dit concept bedacht om o.a. de bouw van de nieuwe kerk te financieren. Later is dit concept talloze malen uitgerold en de Pasar Malam Besar in Den Haag behoort tot één van de drukst bezochte culturele manifestaties in Nederland.

Een grote Nederlands-Indische gemeenschap

Wij hebben een onderzoek gedaan naar de omvang van de Nederlands-Indische gemeenschap in de stadsregio Parkstad Limburg. We zijn hier op een dood spoor terecht gekomen, omdat er in Nederland geen statistische informatie beschikbaar is over etniciteit vanaf de derde generatie (im)migratie. We hebben de beschikbare informatie herleid en via aannames kunnen aantonen, dat de Nederlands-Indische gemeenschap in de stadsregio Parkstad Limburg substantieel is.

Conform de door het Centraal Bureau voor de Statistiek in 2001 uitgebrachte cijfers, migreerden in de periode van 1945 tot 1958 in totaliteit 566.000 Indische-Nederlanders vanuit het voormalig Nederlands-Indië naar het vaderland Nederland (uitgesplitst naar eerste generatie ad 229.000 en naar de tweede generatie ad 337.000).

De door de Nederlandse overheid destijds, in het licht van het vestigingsbeleid in het leven geroepen speciale regeling (uitvoering door Centraal Bureau Uitvoering Vestigingsbeleid Rijksgenoten), werden de Nederlandse gemeenten de verplichting opgelegd, om 5% van de woningen ter beschikking te stellen aan de gemigreerde Nederlands-Indische gezinnen. Als 5% van de woningen wordt geëxtrapoleerd naar het aantal bewoners zou je uitkomen op 12.700 mensen in de stadsregio

Parkstad Limburg. Wij schatten dat aantal hoger in en komen eerder in de richting van de 20.000 mensen (tot en met vierde generatie).

U zou de vraag kunnen stellen: Waarom in Heerlen, want in Roermond is toch al een Indiëherdenking?

De Indiëherdenking in Roermond is een nationale herdenking en heeft een overwegend militair karakter. Uiteraard respecteren wij de visie achter deze herdenking, maar merken gelijktijdig op, dat de behoefte om regionaal te herdenken grotendeels uit de hoek van de burgeroorlogsslachtoffers komt en het aansluiten bij een militaire herdenking geen recht doet aan hun verdriet en verwerkingsproces.

Het schrikt velen om allerlei redenen af.

Een van die redenen wil ik nog graag toelichten, omdat deze het belang van een regionale herdenking onderschrijven. De eerste generatie repatrianten heeft een ontzettend moeilijke tijd gekend. Een oorlog meemaken met al de daarbij behorende verschrikkingen is geen sinecure. Na de bevrijding te worden blootgesteld aan de blinde vergelding van fanatieke Indonesische vrijheidsstrijders heeft diepe sporen achtergelaten. Daarna huis en have achterlatend om in een onbekend ver vaderland opnieuw te beginnen, is zo mogelijk een nog zwaardere opgave. Al die tijd hebben zij niet de mogelijkheid gehad stil te staan bij het wegvallen van hun geliefden, omdat in Nederland sprake was van een eigen rouwverwerkingsproces en het koloniaal verleden meer en meer in de taboesfeer werd geplaatst.

De initiatiefgroep Waringin beschouwt de realisatie van een regionale Indiëherdenking ook als een eerbetoon aan deze eerste generatie. Ondanks alle beproevingen hebben zij hun weg gevonden in de Nederlandse samenleving en nu wordt hen hopelijk de mogelijkheid geboden hun doden te herdenken. Velen worden postuum geëerd om de eenvoudige reden, dat zij inmiddels zijn overleden. Van de eerste generatie zijn nog maar weinigen in leven en vaak al de tachtigjarige leeftijd gepasseerd. Voor deze generatie is een reis naar Roermond erg bezwaarlijk.

Waarom herdenken wij op 15 augustus?

In Nederland worden op 4 mei de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog in Nederland herdacht. We noemen dit de Nationale Herdenking. Op 5 mei wordt de Nationale Bevrijding gevierd.

Burgers met een Nederlands-Indische achtergrond respecteren deze nationale feestdagen, maar herkennen daarin niet hun eigen geschiedenis. Want de oorlog duurde in Nederlands-Indië nog voort tot 15 augustus 1945 en kende voor met name geïnterneerden (zogenaamde 'Binnenkampers') desastreuze gevolgen. Bij oorlogseinde brak voor de zogenaamde 'Buitenkampers' een tijd van terreur en verschrikking aan.

Dus de datum 15 augustus heeft een meer dan symbolische waarde voor degenen, die uit dit overzeese gebiedsdeel afkomstig zijn. In 1999 is van regeringswege bepaald, dat 15 augustus 1945 het officiële einde van de Tweede Wereldoorlog voor het Koninkrijk der Nederlanden is.

Herdenken heeft ook tot doel komende generaties te doordringen van de geschiedenis en daaruit eigen lering te trekken. Wij zien in toenemende mate een groeiende belangstelling van jongeren voor de gebeurtenissen in de voormalige kolonie en hun verbondenheid daarmee via hun ouders en grootouders. We zien dit terug in een groeiend aandeel jongeren bij Indiëherdenkingen door het hele land.

Om die reden hebben wij onze tweede doelstelling geformuleerd.
Wij ondersteunen alle bijdragen aan een historisch juiste belichting van de Nederlands-Indische geschiedenis als onlosmakelijk deel van de Nederlandse geschiedenis van harte.

2. Doel van het project

Wat beogen wij te bereiken?

Het regionaal herdenken van het officiële einde van de Tweede Wereldoorlog voor het Koninkrijk der Nederlanden, het herdenken van alle slachtoffers van deze oorlog in het voormalig Nederlands-Indië en de Indonesische vrijheidsstrijd.

Op welke wijze denken wij dit te bereiken?

- a) Door brede maatschappelijke steun te verwerven voor een regionale Indiëherdenking. Concreet betekent dit de realisatie van een gedenkplaats, een gedenkteken en een op 15 augustus jaarlijks terugkerende herdenkingsplechtigheid in de gemeente Heerlen ten behoeve van Zuid-Limburg.
- b) Door daarnaast initiatieven te ontplooien die een wezenlijke bijdrage leveren aan een historisch juiste belichting van de Nederland-Indische geschiedenis als onlosmakelijk deel van de Nederlandse geschiedenis.
- c) Het nastreven van samenwerking met verenigingen, stichtingen en/of instanties in het sociaal maatschappelijk domein, die het beginsel van herdenken met ons gemeen hebben en daarnaast Nederlands-Indië als historisch uitgangspunt voor hun bestaansrecht beschouwen.

3. Op te leveren eindresultaat

De volgende eindresultaten worden nagestreefd:

- De oprichting van de Stichting Waringin als bestuurlijk vehikel om gestelde doelen gestructureerd, transparant en integer te realiseren.
- De realisatie van een duurzaam gedenkteken/monument, die qua vormgeving en symboliek op respectvolle wijze aansluit bij de herdenking van alle slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog in voormalig Nederlands-Indië en van de Indonesische vrijheidsstrijd.
- Het in overleg met de autoriteiten toegewezen krijgen van een vaste, herkenbare gedenkplaats in de gemeente Heerlen, waar telkenjare op 15 augustus de herdenkingsplechtigheid zal plaatsvinden.
- Ultimo 15 augustus 2018 zal de eerste herdenkingsplechtigheid plaatsvinden in de gemeente Heerlen. Vanuit de Stichting Waringin is een daartoe opgerichte werkgroep/commissie belast met de realisatie van deze doelstelling. De werkgroep/commissie draagt jaarlijks zorg voor:
 - de planning,
 - de bemensing van het realisatieteam/vrijwilligers,
 - uitwerking,
 - afstemming met de autoriteiten,
 - PR-taken en contacten met de media,
 - regelen van de logistiek,
 - trafiek en catering.

- In samenwerking met de Stichting Waringin wordt jaarlijks gemeentelijke subsidie aangevraagd, daarnaast wordt er via crowd funding, sponsoring en andere subsidiebronnen aanvullende financiering gezocht. Er is sprake van een dekkende begroting.
- Vanuit de Stichting Waringin zal er een startdocument worden opgeleverd over initiatieven die een wezenlijke bijdrage leveren aan een historisch juiste belichting van de Nederland-Indische geschiedenis als onlosmakelijk deel van de Nederlandse geschiedenis.

Een plan van aanpak met bijlagen maakt onderdeel uit van deze Kadernotitie en is gelijktijdig vastgesteld ter bestuursvergadering van 16 april 2018.